

1 Pitä

iqu tuwanuä äqäkqe

Yätamakqä kuknuä

hinuiqänä iquvi

Pitä iqu tuwanuä tä, ämaqä Kraisi Iqueqä yoqä-tänä hanä-iqä naqänänä metqätanquwä iquaunqä äqäkqe. Ii iquauqä quuvqä heqiyqä yänänäqñqä iwimäkätñqä iinqä. Iqu qu kuknuä äñguä Jisasi Kraisi Iquenqä kñuä anqumä indqämbñqä ätukqe. Jisasi Iqu äpäkonätä anqumä ävauqetani, Iqu anqumä päniqä iinqä kuknuä guä ämäsäuekqe. Inji iqua kuknuä guä ii ämäsäuekqenqä kñuä indqänäpu, Iqu äpqä iinqä hinuä äqämbu pmepñqe.

Ämaqä Kraisi Iqueqä yoqä-tänä iqua, hanä-iqä mapnä. Ii naqä-qakuä etanqqä-qe, ii iquauqä quuvqä heqiyqä iunji, yamwiqä vätnqä iunqä wimenä. Injä etanqi, Kraisi Iqu anqumä äpätqänqanqe, qu quuvqä yänänäqñqä hiqäpñqe. Itanji hea inqanji, qu kima äñgui mapnuwänqe.

Pitä iqu, tuwanuä tqenqä kuknuä ätkqenqä

¹ Nyi Pitä ämaqä Jisasi Kraisi Iqu kuknuä awä tuäkiqämñqä änändowatkqä iqunä, he qokä-apäkä Goti Hanjuwä Iqu atäunüä ekqä iquennqä nyi tuwanuä tiinä äqiyqä. He anä-himqä naqä-qakuä hiqä maitanqi, qua Pondisi iu, Galesiya iu, Kapatosiya iu, Eesiya iu itanqa Bitiniya iu

äpماكäwänuwä iquenänqce. ² Goti eeqänänjiuqä Kaniqu, nätmätqä änä timäutnqä iinqä näqñqä eä, atäunuä heyqanji, Dñä Änguä Iqu, he Goti Hanjuwä Iqueqä ämaqä hipñqä emäkkqce. Iinjä etanji, he qätä äwiyäpu qänaknä ipu, itanğa he änguänänjä hipñqä, Iqu Jisasi Kraisi Iqueä häñqetä emñqäyqänqä atäunuä ekqce. Goti Hanjuwä Iqu, Iqueqä qeqä imänqceuta hiñgi vqetä, äwqä hanjuä inqä pmeqetä, aanjä kuapänä etapquä.

Hänjä-pmeqä änguänänji, qäukuä yäñi äwinqenqä

³ Ne Goti Hanjuwä Iqueä yoqce, haqä matnämäuatunqce. Iqu neqä Naqä Jisasi Kraisi Iqueqä Goti Iqu eä, Iqu Iqueqä Kaniquvi. Iqu nenyqä qeqä kiinjä natmäkätnqä-qae, neñi änyä-hänji änanyquäqce. Iqu Jisasi Iquenji, qua buta hänjä ävauqumuatkqeta, ne änyä-hänjä iinjä, nätmätqä änguänänjä Goti Hanjuwä Iqu nätapäniqñqä, kñuä iqä yänänäqñqä ämenä, hiñuä äqänanä pmetatunquä, änanyquäqce. ⁴ Nätmätqä änguänänjä iinjä, Goti Hanjuwä Iqu hiyaqñqä qäukuä haqä yätu ämitqäuä. Qäukuä yänñji, nätmätqä iinjä, qui mimäkñqä itä, pizqä miqä itä, qäpu maeqä yäniqce. ⁵ Henji, Goti Hanjuwä Iqueqä yänänäqñqä iqu, hiqä quuvqä heqiyqä duñi, qui mimäkñqä danä ipñqä, hänjä iqumuatqä duñqä ämeyänä. Hänjä iqumuatqce, ae näwi, ätnänäqi yäpakänğa timäunä.

⁶ He iinqce aanjä yeeqä naqänänjä äyä itqänjä. He tänğanji hanjä-iqä huitanjä-huitanjä etapätqätanğwi, qäyä ämepu, hanjä-iqä iinjä

hnganqä mämeqä danä, yeeqä yqänä itqänä. ⁷ Hanä-iqä iinji, qu mbqä golqä yamwiqä tä du häkiyä äyäqiyätqänuwä-pa, heyaqä quuvqä heqiyqä yamwiqä eyätä, ii emetqäuä. “Naqä-qakuä mbqä golqä tiyä, hui tiyä” tpu, yamwiqä tä du häkiyä qäyä yäqäpqa-qe, qui imäknäniqe. Heyaqä quuvqä heqiyqe, mbqä golqä qui mimäknqä änguänänä ämitqänuwä dunji, ämäwqätäuä. Ga heyaqä quuvqä heqiyqä yamwiqä iinji, tiinjä mänätquequanä. Jisasi Kraisi Iqu, hiunji yäpakä ätnänäqi äti ätimäutäqänqani, henyqä yeeqä naqänänä itä, yoqä naqä etapätä, yäniqä iinqe. ⁸ Hinuiqändä, tängatäni, he Iqueni hinuä mäqunquä ipiyä-qe, hiqä äwqä imni, he Iquenyqä henyätanji, quuvqä eqiyäpu, yeeqä naqänänä äyä itqänä. Yeeqä iqä iinji, aanä naqänäni, ämaqäpqa hngqu, “iinjqä-iinjqe” änä mätqä yänä. Ii yeeqä inqä qua täunji, näwinyä eeqänänji ämäwqätäuä. ⁹ He hiqä Iquenyqä quuvqä eqiyätqätanquwinqe, ga Goti Iqu henji, anqumä hanä emäkäqumuatätqätanqenqä, he yeeqä iuta itqänä.

¹⁰⁻¹¹ Hänä iqumuatqä tquenyqe, Kraisi Iqueqä Dnä Iqu, hinuä-tqä iquau änyä, “Kraisi Iqu hanä-iqä huitanä-huitanä ämetä, itanga qänakndani, Iqu yoqä naqä meniyeqä” awä näwi ätuminqe. I tuätqätanga, iqua, “Goti Iqu henji, Iqueqä äwinqä duta suqä änguänänji emäkäniqe-qe” hinuä ätminuwi. Ii ätäpiyä-qe, qu näqhqä änguä mapnqe, “Iqu äknqa äpätä, squäsua timäunqutiyä” tpu, qävqä yasämänä iminuwu. ¹² Qävqä i iqanquwänqa, Goti Hanjuwä Iqu

iquaunji, kuknuä iinjä ätäpu, yätamakqä quwqä-quwä imbnqä maetqe, he heyätñqä iinjä ämotquakqe. Täñgani Goti Hanjuwä Iqu, Iqueqä Dñä Änguä Ique qäukuä yätuta dowatämepqanji, ga Iqueqä yänänäqñqetani, ämaqä kuknuä änguä we-hunqä-täni, awä-tqä iqua, Goti Iqu anjumä hänä equmuatqäqenqä, ae awä äyä etätqänuwi. Iñqe, enätqä iqua-pqe, näqñqä mapñqä äwinyä.

Goti Iqu Ikikinyänä-qu enqä-qae, ne-pqä e pmeqänqä

¹³ Iinjä etanqqä-qae, he hiqä knuä indqänqe, wäunuä iqäpnqä indqänäpu, hui äpupu hiñgi päkäpäkä miqä danä ipñqe. Nätmatqä äñguänänä, Jisasi Kraisi Iqu ätnänäqi äti timäuqanğa Goti Hanjuwä Iqu etapäniqä iunqä, knuä yänänäqñqä iqä ämepu, hiñuä äqambu pmepñqe. ¹⁴ He ymeqä qätä ipu, qänaknä iquenjä-qae, he änyä maqñqä qämä-qämä ipiyänğa, qänaknäni enqä hiqä du imiñuwä-pa, miqä danä ipñqe. ¹⁵ Ga he tääqä etätmeqä Iqu, suqä ikikinyänä imäkätñqä-pa, he-pqe iunä imäkqäpnqe. ¹⁶ Nyi iinjä, Goti Hanjuwä Iqueqä bukä iunji, “Nyi suqä ikikinyänä imäkqunä enqe, he-pqe asä iinjä imäkqäpnqe qä,”* tnätanji i etqä.

Goti Iqu, mbqä naqänänä itä, neyamakqenqä

¹⁷ Goti Hanjuwä Iqu, neqä yoqä naqe, himä-huiwä iuta minewäsäuqä yänä. Iqu ne hñqunä-hñqunä, neqä suqä imäkätunqueta, asänä newäsäunä. He Iquenyqä tääqä ätäpiyanğani,

* **1:16** Hiqäva-imäkqä 11:45; 19:2; 20:7

“Apiqukiyä” äyä ätätqänuwi. Iinjä etanġi, he qua täu yakuä äpmapiyänġani, Iqueqä yoqä naqenqä kñuä indqämbu, suqä änguä du pmepñqe. ¹⁸⁻¹⁹ Suqä änguä memäkkä, qui emäkkä, hiqä taqä-tawiqukua etapkuwä du pmetanġuwänġa, Iqu anġumä etmetñqä mbqä iqäqenqe, he näqñqä äyä ämenä. Silpa, golqä, nätmätqä quvqä qui imäkñqä injä itä, maetqe, Kraisi Iqueqä häñeqä itä, ne anġumä mbqä äneyämakqe. Iqueqä häñeqä mbqä iqäñqe, mbqä dinä homä iqä eä. Kraisi Iqu, sipsipqä meqä, wätanqä yunġuä squä hnġua maeqä, kiqä ikikinyänä enqä-panä injä-quvi.† ²⁰ Qua tqü änyä etanġa, Goti Hanjuwä Iqu, Kraisi Iquenyqä näqñqä eätä, atäunġuä ikqä-qe, hiunġi yäpakä täñġani, henynqä ätnänäqi äti imäkkä. ²¹ Iqu yätamäkkä heyqanġi, Goti Hanjuwä Iquenyqä quuvqä eqiyätqänä. Goti Hanjuwä Iqu Iqueni, qua buta ävauqumuatätä, yoqä naqä vqanġa, he Iquenyqä quuvqä eqiyäpu, Iqu änguä emäkäniqenqä, kñuä iqä yänänäqñqä ämapu, hiñuä äqämbu äpmenä.

Hiqä-hiuänqä enqä di, dñä huqä ii yqänä iqa uwqäpñqe

²²⁻²³ Täñġani, he hiqä quuvqä anä eqiyätqänuwä iquaunqe, naqä-qakuä hiqä äwqä imda enqä duñqe, he naqä-qakuänänä du qänaknä ipu, akiyä äyä änyämänġuwi. Ga, Goti Hanjuwä Iqueqä kukñuä häñä hea ique-ique wiqä iqu, heñi änyä-hänä enyquäqe. Inġi he hiqä-hiuänqä enqä di, qeqä-quuvqä yäpä imda

† 1:18-19 A Täuqä 6:14; Hipru 9:14

enganguti, dnä huqä ii yqänä iqa uwqäpñqe. Goti Hanjuwä Iqueqä kukñuä enyquäqä iqu, piikä vowä mäuqä iqutäñi, asänänjä ma. Piikä iqu, qui imäkñqä-quvi. Inäqe, Goti Iqueqä kukñuä iqu, qui mimäkñqä iquvi. ²⁴ Iinqe,

“Ämaqä eeqänäñi, qätaqä eqä-pa yäüä päpnä. Itanga quwqä yoqä naqe, qätaqä hutqä eqä-pa äteyqiyäüänä. ²⁵ Inäqe, Goti Hanjuwä Iqueä kukñui, qäpu maeqä hea ique-ique wiqeqä” ätnä.†

Kukñuä iqu, kukñuä äñguä we-huñqä-tänjä, he ae etätqäñuwä iquvi.

2

Suqä quvqä huätä vquatämäupu, Goti Iqueqä kukñuiñqä kiñjä enquätñqe

¹ Iinjä eäñqä-qae, he suqä huiziunqä wiunqä iqä, suqä quanqi iqä, wopqä ipu kukñuinä tqä, hiñuä quwä qñqä, ämaqä hui äkittqiyeqäñqä, e imäkätqäñuwi, huätä vquatämäupñqe. ² Huätä e vquatämäupiyi, ymeqä änyä nandqä isua kñui, añuiñqänä ämeñuwä-pa, he-pqe änyä imäñguwi, kñui, quvqä maeqä añuä äñguänänjä iquenyqänä mapñqe. Goti Hanjuwä Iqu hänjä imäkäqumuatqä iunji, naqä yänänqñqä änimännga uwqäpñqe, he añuä Iqu änätapqä iunqänä kñuä indqäñgpñqe. ³ He hiqä-hiuä, Naqä Iqueqä kukñui yamwiqä ipu, Iqu suqä äñguä Iqä-qu etanqñeqä näqñqä eäñuwi, ii iqäpñqe.

† 1:25 Asayä 40:6-8

Jisasi Iqu, hikä hänä-pmeqä Iquvi

⁴⁻⁵ Naqä Jisasi Iqu, Hikä hänä-pmeqä Iquvi. Iquenyqe, ämaqe, “Hikä quvqeä” tpu, hiñuinä qunätangä, Goti Hanjuwä Iqu Iqueni, qui mimäqä, aanä änguänänä Miqä-que äqunä, Iqueni i ätekqe. He Naqä Jisasi Iquenyqä päqtätanguwänga, Goti Iqueqä Dnä Iqu, he-pqe hikä hänä-pmeqä enqä-pa, Iqueqä anänqä emäkätqäuä. Inji he hiqäva, Goti Iquenyqänä imäkqä iquenä, Jisasi Kraisi Iquesani, hiqäva Goti Hanjuwä Iqu, “Oeyä” matqä itnqä dunä imäkqänqe. ⁶ Goti Iqueqä bukä iunji, tuwanjuä tii ätnä.

“Häe! Hijuä qumbu! Nyi hikä, qui mimäkqä änguänänä miqänqä hñque ätemi, Sayonä iunji, ani hiqäva-imäkqä anä-zä enqä-panä, iquesa ämätqa peyqämqä äseqä. Iquenyqä quuvqä eqiyäpiyitani, äwqä hanä-iqä mämeqä ipñqeä” ätnä.†*

⁷ Inji quuvqä eqiyätqänjuwä iquenäuä hijuä iqinji, Hikä Iqueni, qui mimäkqä änguänä miqänqä-queqä. Inäqe, quuvqä maeqiyqä itqänjuwä iquauñqe, tiinji.

“Anä matqä iqua, hikä quvqä etangi hijuinä äqunätqänjuwä-qe, hikä iqu, anä a yänänäñqä äqäyätäuqämenä.”‡ ⁸ Itanğa, “Iqu hikä äqutäümüpu, qua iqi päñqä iqueyi.”§

Qu Goti Iqueä kukñui hñgisa itqänjuwitani,

* **2:6** Qoqonä Sayonä, anä-himqä Jerusälemä iqueqä yoqä huizi.

† **2:6** Asayä 28:16 ‡ **2:7** Apqä Bukä 118:22 § **2:8** Asayä 8:14

hikä äqutäümäupu äqäyäpäknätqänä. Inqe, Goti Iqu, qu iinjä ipnuwänqä ätekqe.

⁹ Inäqe, he, ämaqä Goti Iqu ätekqä iutanä himqe. He ämaqeü Miqä Naqä Iqueuätanjä hiqäva-imäkkä yänjä iquenji. He ämaqä huizi hñquenä maetqe, Goti Iqueqä ämaqä yänjä- quenji. Goti Iqu heawiqä imda, Iqueqä we- hunqä naqänänjä iunqä, etma äpätä, he Iqueqä suqä äñguänänjä iunqä awä tqäpñqä i emäkkqe.

¹⁰ He naqä-hñqunä maeqä danä enjuwi, tänggani he naqä-hñqunä eäpu, Goti Hanjuwä Iqueqä ämaqä enä. Goti Iqueqä qeqä imänqeuta yätamäkkqe, mämeqä danä eänjuwi, he tänggani ii ämenä.

Quuvqä maeqiyqä iquauä hinuä iqini, suqä äñguänänjä iqäpñqe (2:11-3:7)

¹¹ Nyi kiinjä änyinätñqä iqenä, he anä- himqä naqä-qakuä hiqä ma etangi, yakuä anä täu äpmapu, qanäqñqä iqenä, nyi he evauqumuatätmä, tii etqä. Suqä quvqä dunqä evautä, heyaqä äwqä imñi mäkä äqiyäunjuwi, qu mämaequtäuqä ipñqä, pmua imäkäqumuatpñqe.

¹² Quuvqä maeqiyqä iquauä hinuä iqini, suqä äñguänänjä iqäpñqe. Inji qu henyqe, “Suqä quvqä ii iquenjqä” etmitpñqä-qe, äñguänänjä itqätanqppä du eqämbqetani, Goti Iqu äpqañgani, qu Iqueqä yoqe haqä maepnuwänqä.

Ämiqä naqä äki-äkitanä äpmeñuwä iquauä yäpä iqäpñqe

13-14 He Goti Naqä Iqueqä ämaqä eänjuwitanj, ämiqä naqä äki-äkitanä äpmejuwä iquauä yäpä iqi iqäpñqe. Ämiqä iquauqä naqä iquesä, iqueqä yäpä iqiñä, iqu ätetä ändowatkqä iquau-pqe, qätä äwiyäpu, yäpä iqi vqäpñqe. Iqu iquauñi, suqä quvqä imäkqanjuwä duñi, hanä-iqä äväpu, äñguä iqanjuwä duä yoqe, haqä ämaepu imäkpnqä, ätetä ändowatkqe. 15 Goti Iqu, he suqä äñguä ipiyä iquesanji, ämaqä kñuä äñguä mämeqä iquauä qui kukñui äminyeqänqä äwinyätqäuä. 16 Goti Iqu he huiziquauqä yäpä iqä mäpmeqä, qanyinä pmeqänqä emäkqä-qe, “Ne qanyinä äpmeqetanji, suqä quvqä huitanä-huitanä imäkquatunqueqä” kñuä mämeqä danä ipu, Goti Iqueqä wäunjuä-wiyqänä pmetpnqe. 17 Iinjqe, ämaqä eeqänänji äñguä asänä itquepu, ämaqä quuvqä hesä anä heqiyqä dunqä qeqä-quuvqä imda enganguti itquepu, Goti Iquenyqä zä ipu, Iqueä yäpä iqi ipu, ämiqä iquauqä naqä iquenji, suqä äñguanänjä du itquepu, iqäpñqe.

Hanä-iqä Kraisi Iqi ämakqä-pa ämepu, hiqä naqä iquauqä yäpä iqä pmetanpu

18 Wäunjuä-wiyqä iquenä, wäunjuä äwiyäpiyä iquauñqä zä imäkäpu, yäpä iqi iqäpñqe. Huäqä äumäkäpu, äñguä etqueqä iquanä maetqe, huäqä mäumäkqä, quvqä etqueqä iquau inänqe. 19 Ämaqä hñqu, tmi-tmiqä-tqe hñgi ämetäqännga, iqu Goti Hanjuwä Iquenyqä kñuä ämetä, äwqä-qeiqi inyä ämeqanjutqe, Goti Iqu iquenyqe, yeeqä yänä. 20 He quvqä

iqanğä ämaqe ptqä epäsqaŋguwänğa, he äwqä-qeiqi imbu meqaŋgpqe, he nätmatqä äŋgui, äsque mapniqä? Inäqe he suqä äŋgui qäyä imäkqaŋğä, qu tmi-tmiqä-tqä etapqaŋğa, he äwqä-qeiqi imbu meqaŋgpqe, suqä iinqe, Goti Iqu yeeqä yänä. ²¹ Hiŋuä qumbu! Kraisi Iqu he yätamakqä heyätŋqä, huiwä täŋä-huŋqä ämakqä-pani, he-pqe inä meqaŋqe, Goti Hanjuwä Iqu tääqä ae äyä etätmakqe. Ini he Iqu iinä ikqä iuta äqunäpu, asä iinä imäkqäpŋqe. ²² Iqu suqä quvqe mimäkqä itä, itanğa kukŋuä quanğä-pqe matque. ²³ Ämaqe qu Ique kukŋuä quvqä ätukuwä-qe, Iqu quŋi, kimaŋi iinä mätquä ikqe. Qu Ique tmi-tmiqä-tqä vqaŋguwä-qe, Iqu qu qui iwimäkqänqe matqä itä, Iqueqä-kiuä, Goti Jänänä Iwäsäuqä Iqueqä hipa iu äwiŋgqe. ²⁴⁻²⁵ Ne häŋi, suqä quvqä iqueqä yänänäqŋqä yäpä imä mäpmeqä danä, suqä jänänänä imäkaniqunquä iunä pmeqänqe, Kraisi Iqu Iqueqä-kiuä neyaqä suqä quvqe ämiwäutä, zä-huätati äyä äuŋgqe. He sipsipqä enqä-ma, im-imä qanä hiŋgi dumetaŋguwänğanı, Iqu ämaqeüqä hipa iuta tmi-tmiqä ämetä, he anğänä pmetpŋqä emäkkqe. Ini he Sipsipqeu Miqä, itanğa heqä quuvqeu ämitŋqä Ique, anği äyä äwimequwi.

3

Kukŋuä, qokä-apäkä ämanqä iunqä

¹ Asä ii enqä-pa, apäkä qokätänä iuenä, he hiqä qokiquau qätä äwiyäpu, iquauä yäpä

iqinyä iqäpnqe. Iwä hiqä qokä iqua, Goti Hanjuwä Iqueä kukñui hñgisanä imipqe, quuvqe heqäpnqenqe, he iquauqä apäkiuenä kukñuä tquanguwä duta maeqiyqä danä, iqua quuvqe, he suqä änguänänjä iqanguwä duta, i heqäpnä. ² He apäkiuenä, suqä quvqä kiyä mätqä du mäwqä ipu, suqä jänänänjä dunä ipu, Goti Iqueä yäpä iqinyä itqätangä eqämbiyäqae, quuvqä heqäpnqe. ³ He qeqätqe, huiwä haqä tängisa imäknqetä, dä qeqätqä imäknäpu, gquä yatqä qeqätqä imäknäpu, qäkämä qeqätqä imäknäpiyi, huiwä haqä tängisa mimäknqä ipnqe. ⁴ He qeqätqe, suqä qae hanjuä pmeqä iqtä, itanga äwqä quvqä maqänä minqä iqtä, qeqä-quuvqä yäpä imda qeqätqe, imäknqpnqe. Suqä ii qui mimäknqä itä, Goti Iqueä hinjuä iqini ämäwqätäuä. ⁵ Apäkä hinuiqänä, Goti Iqueqä hinjuä iqini jänänänjä eäpu, Goti Iqu kukñuä ätätä ekqenqä hinjuä äqumbu äpmaminuwä iua, qu qeqätqe, suqä iitä imäkmbu, ga iua iuaquä qokiquauä yäpä iqinyä ipu äpmaminuwi. ⁶ Serai, apäkä iini eä, ii Aprähamä iqueni, “Nqä naqä iqukiyqä” ätuminqe. He nätmatqä hnjuahnjuangqä zä miqä danä, suqä jänänänjä du itquetqänuwi, he Serayqä meqäenä enä.

⁷ Asä ii enqä-pa, he qokiquenä, hiqä apäkiyqa, qu yänänäqñqe heyaqetäni asänänjä maetqe, hänjä hea ique-ique pmeqe, hesäni iua-pqe inä mapnuwä etangi, he iuaunqä kñuä änguänänjä ämepu, suqä jänänänjä du itquepu, iuatä quamä qeiqinyä pmetpnqe. Iinjä iquwi, hiqä Goti Iqtä kukñuä tqä dunji, nätmatqä huii maeqänqä yänä.

Suqä jänänänjä dunä imäkäpiyiñqä, tmi-tmiqä-tqä meqenqä

⁸ Kukñuä eeqänänjä ii ätqa äpätñqe, qäpuni tiñjä ätätmä himqe. He qäyqä-qäquenä, äwqä naqä-hñqunä änyäpu äpmapu, hita-hinguäkatä miñqä-pa, i äminyäpu äpmapu, Goti Iqueqä ämaqä duñqe qeqä hetqanğuti, hñgisa ipu yäñi-yäñi miquenä, qae hanjuä pmeññqe. ⁹ Suqä quvqä etquepu, kukñuä quvqä isua hetqanğpqe, he kima miqä danä, Goti Iqu qunñi äñguä iwimäkätñqä, Ique tquäpñqe. Goti Iqu heñi tääqe, iñqä etätmeqe, iwä he Iquesañi, nätmätqä äñguänänñi mapnuwänqä. ¹⁰ Goti Iqueqä bukä iunñi, kukñuä tiñjä ätnä.

“Ämaqä hñqu, iqueqä häñä-pmeqe, äñguä yeeqä iñqä pmeqänqä äwinyänqä iqu, kukñuä quvqä itä, kukñuä quanğä itä matqñqe qä.

¹¹ *Iqu suqä quvqä duñi, hiñuinä äqunätä, qänaknänñi suqä jänänänjä du iquätñqe. Suqä hanjä-iqä maeqä, äñguänänjä pmeqä duñqä itä, ga iqu suqä iu ändämiqa uwquätñqe. ¹² Tiñjä äyuwä. Naqä Iqu qokä-apäkä jänänänjä eänjuwä iunñi, Iqu ämitä itanğa quvaqä Iqutä kukñuä anä tqä iunñi, Iqu Iqueqä qäte ävä, mä ämaqä suqä quvqä imäkqä iunqe, Iqu mäwiñqä danä eä, qätä äyä.”**

¹³ He hiqä enqä du, he suqä jänänänjä dinä imäkpnqä enyänqce, ga heñi suqä quvqä etquetä, quñi, tqu emäkätñqe? Aanqe. ¹⁴ Inäqe he suqä jänänänjä dunä imäkäpiyiñqä tmi-tmiqä-tqä ämeqäpi, he, “Neñi, Goti Hanjuwä Iqu äñguä

* **3:12** Apqä Bukä 34:12-16

inemäkätqänä” kñuä heyätñqe.

“Zä iñqä emäkanä-tpu iquwi, he iñqä zä ipu, qundqändqä miqä pambu.”†

¹⁵ Mä he hiqä qeqä-quuvqä imñi, Kraisi Ique itmepu, Nage, Iquenyä imäkpnqe. Nätmatqä kñuä yänänäqñqä ämapu äpmeñuwiñqä yatñqä heyqanğppqänğa, tupñqä diñqe, näwinyä imäkmbu pmetpnqe. ¹⁶ He kimanı, qae hanjuä ätuäpu, hñgisa mitqueqä ipñqe. He ämaqä jänänäñä pmepñqe, hiqä yäpä imñi, hanjä-iqä hui maeqä, äñguänäñä hetñqä. İñi ämaqe, he Kraisi Ique qänaknä äväpu, suqä jänänäñä imäkqanğuwñqä, kukñuä quvqä etapqä-qua, iñqä womba winyätñqänänji. ¹⁷ İñäqe Goti Iqu neqä suqä duñqä tmi-tmiqä-tqe, qäyä metuñquä wiñganğutqe, tmi-tmiqä iñi, suqä äñguä duñqä meqe, quvqä iuñi ämäwqätäunä.

¹⁸ Kraisi Iqu, Ämaqä Jänänäñä-qu eäqä-qe, Iqu ämaqä jänänäñä maeqä quvqä iuqä anı ämetä, ga suqä quvqe huätä ämamäutä, i äpäkoñgqe. Iqu iñi, hui mapäkoñqä yäniqe, Kiqä Iqunäñi i qe äpäkoñgqäqe. Iqueni pizqe, Iqueä huiwi äpäsquwä-qe, Iqu dnä-qu anğumä hanjä eätä, heñi, Goti Hanjuwä Iquenyqä etma wätñqä eqäqe. ¹⁹ Iqu dnä-qu äpme, ga dnä guä pmetanğuwä iuñqä äwätä, Goti Iqueä kukñui awä ätukqe. ²⁰ Dñä ii, quwqä suqä quvqe Noa iqueänğani, naqänänä timäutqätanğqä-qe, Goti Iqu kimanı maqänä mitqueqä danä, hiñuinä qunätanği, Iqueä kukñui hñgisanäñi, hea Noa iqu iqueqä yimbae qäpu imäkqanğanğä

† 3:14 Asayä 8:12

imiñuwä iyi. Yimba yängisañi, ämaqe atänqäpu, 8 iqua äpekuwi. Iwä, Goti Iqu quñi häñi, egeta iqumuatkqe. ²¹ Eqä iinji, Goti Iqu heñi häñä di, tängañi asñä meqanğuwä duta emäkäqumuatätñqenqä ekqe. Asñä ämequwi, hiqä huiwä kiyi huätä päwätñqä mämeqä iqä. He asñä ämequwi, ii Goti Iqueni, “Ne saqä hinuä iqinji, ämaqä jänänänä heatunqueqä” ätäpu, ämeqä. Heñi häñä di, Goti Iqu, Kraisi Jisasi Iqueni, qua buta anğumä häñä ävauqumuatkqä duta emäkäqumuatqi. ²² Iqu qäukuä yätunqä äyäqetani, tängañi Goti Hanjuwä Iqueä hipa ämuanğisa äpme. Enätqä, dnä yänänäqñqä äki-äkitanä, yoqä naqä äki-äkitanä qonqä, qu eeqänänji, Iqueä yäpä iqi etanğä äpme.

4

Äwqä yäuä iqueqä suqe, ävquatämäupu, suqä huiziunqä heñqe a qätñqe

¹ Kraisi Iqu, Iqueqä huiwi tmi-tmiqä-tqä ämakqä-qae, kñuä iqä yänänäqñqä Iqu ämenqä iqueni, he-pqe kñuä yänänäqñqä asä iquenyä i mapñqe. Ämaqä, iqueqä huiwiñi tmi-tmiqä-tqä ämetqä iqu, iinä ämetqä-qae, suqä quvqä imäkqä dunqe tuwä qe äwikqe. ² Iinä etanği, he tängata tiñi, qua täu äpmapiyänğani, qänaknänji suqä quvqä huiwi iqueqä äwiñqä du miqä danä, äwiñqä Goti Iqueqä iunä ipñqä diñqe, kñuä iqä asä iqueni, yänänäqñqä mapñqe. ³ He suqä, ämaqä Goti Iquenyqä quuvqä maeqiyä ipiyä i imäkätqänuwä ii, ae imäkqa äpminjuwi. Suqä tiinä isua äyä

huitani qanyinä etapqä enqe, he ämipu, qu-uvqä heqiyqä huizi duñi yätamäkkä wipñqe. ¹¹ Kukñuä tqänqä ämequwi, qu Goti Iqueqä kukñui, awä tqäpñqe. Yätamäkkä inqenqä ämequwi, qu yänänäqñqä Goti Iqu ävqetani, yätamäkkä inqñqe. Iwä Jisasi Kraisi Iqu he iinä ipñqä emäqçetani, Goti Iqu yoqä naqä meniçe. Yoqä naçetä, yänänäqñçetä, hea ique-ique Iqueqänä äwi. Ii naqä-qakuä eä, qäyä äpmetänä.

Tmi-tmiqä-tqä Kraisi Iqu ämakqä ique ämetqänuwinqe, he yeeqä iqäpñqe

¹² Nqä nyämaqä nyi kiinjä änyinätñqäuä, he yamwiqä heyätñqä suqä hanä-iqä tmi-tmiqä-tqä-pqe ämepiyinqä, ‘Nätmatqä änyähänjä hñqu ämequnä’ tpu, miiqä yänä ikäpi, oee. ¹³ Tmi-tmiqä-tqä Kraisi Iqu ämakqä ique ämetqänuwinqe, he yeeqä iqäpñqe. Iwä Iqueä yänänäqñçetä, Iqueä yoqä naqänänjitä, ätnänäqi wiqançani, he hiqä äwqe, äñguänänjä enyätä, he yeeqä kiinjä ipnuwänqe. ¹⁴ He Kraisi Ique qänaki vätqätanquwinqä kukñuä quvqä etquwi, he, “Nenji Goti Iqu äñguä inemäkätqänä” kñuä heyätñqe. Goti Iqueqä Dñä, yoqä naqä-tänjä yänänäqñqä Iqu hesä pmetançi iyi. ¹⁵ Hñquenä ämaqä pizqä äpäsäpu, quwä ämepu, suqä quvqä imäkäpu, ämaçeqä wäunuänqä näqñqä ämenätpu hñgisanä ipiyita, tmi-tmiqä-tqä meqänqe, äñguänä mimbu. ¹⁶ Mä, ämaqä Kraisi Ique qänaki vätqätanqçqä hñque tmi-tmiqä-tqä äwimeqe, iqu i ämetäqenqä, womba miqä yätñqe. Kraisi

Iqueqä yoqä-tänjä hetanqceŋce, iqu yeeqä itä, Goti Iqueqä yoqe haqeu maetŋce. ¹⁷ Goti Iqu, ne ämaqä, Iqueqä eänquä iqune, kukŋuä mänetätŋqä hea iqu, ae ätimäuqi. Kukŋui, nesä ganä ämänetäqetani, ämaqä, Goti Iqueä kukŋuä äŋguänänjä iuŋi, hŋgisa itqänuwitänji, kukŋuä mitqe, quta qäpu hiqanqani, qu äänä pmepnuwäti? ¹⁸ Goti Iqueqä bukä iuŋi, yatŋqä asä inä tiinjä ätnä.

“Ämaqä jänänänji, hänjä iqumuatqe ämepiyi, hanjä-iqä qäsä mapŋqäuä. I etanŋi, ämaqä Goti Ique tuwä ämuäpu, suqä quvqä itqänuwä iqua, äänä pmepŋqäpiyä?”†

Qu hanjä-iqä naqänänjä ämepu pmepŋqäuä.

¹⁹ Injä etanŋi ämaqä, Goti Iqueqä äwiŋqä duta tmi-tmiqä-tqä ämequwä ii, qu ämaqä huiziunji suqä jänänänjinä itquepu, quwqä quuvqe, Goti Hanjuwä Inemäkkqä Ique vqäpŋce. Iqu Iqueqä kukŋuä ätätqä dunä imäkänä.

5

Quuvqä heqiyqeu miqä iquauŋqä

¹ Täŋgani nyi ämaqä quuvqä heqiyqeu miqä iquenänqä, kukŋuä-tänjä etanŋi hetmqe. Nyi-pqe he enqä-pa, quuvqä heqiyqeu miqä-qunä emä, Kraisi Iqu tmi-tmiqä-tqä ämakqenqä näqŋqä ämamä awä tqunä emä, ga Kraisi Iqueä yänänäqŋqetä, yoqä naqetä, ätnänäqi timäuqanqani, ne-pqe inä ämenique. Nyi he evauqumuatätmä, “Wäunüä tiinjä ipiyä” etqä. ² Goti Iqu Iqueqä ämaqä heyaqä hipa

† 4:18 Quamä-pmeqä 11:31

iqi etapqä dunji, he sipsipqä-miqä enqä-pa, änguänänjä mipnqe. Goti Iqu wäunuä iinj i awqä hnquaqu imbu iqänqe, mäwinqä inqä-qae, äwqä yeeqätä iqäpnqe. He wäunuä iinj, mbqänqä kñuä ämapu miqä ipu, hiqä äwqä imdanj, wäunuä ii imäkqänqä enganguti imäkqäpnqe. ³ Goti Iqu ämaqä heyaqä hipa iqi etapqä i ämipiyänğanj, he naqä mimäkñquenä ämotquapnqe, qu he iqanguwä du eqänäpu, iu ipnqänä. ⁴ Iwä sipsipqä-miqä iquauqä Naqä Iqu ätnänäqi ätimäutäqänğanj, he yoqä naqä qombnqä motqueniqä diñqe, Iqu niqauqä qui mimäkñqä hui etapäniqeqä.

⁵ Ii enqä-panj, hikñä iquenä, he quuvqä heqiyqeu miqä iquau qätä äwiyäpu, iquauä yäpä iqinyä iqäpnqe.

Goti Iqueä hipa yänänäqñqä yäpä iqinyä pmepñqe

Goti Iqueä ämaqä eeqänänjuenä, he yänj-yänj miquenä äkittqänäpu, yäpä iqinyä inqpnqe. Goti Iqueqä bukä iunj, kukñui,

*“Ämaqä yänj-yänj ipu, yoqä naqä ämaenmipqeunj, Goti Iqu mändi äkittqiyetä, ämaqä mändi äkittqiyenmipqeunj, nätmataqä änguänänj vñqiyä” äyä ätnä.**

⁶ Iinj etanji hea Goti Iqu Iqueqä-kiuä ätätä ekqä iquenj, Iqu henj naqä emäkäninjä diñqe, he yänj-yänj miquenä äkittqänäpu, Goti Iqueä hipa yänänäqñqä yäpä iqinyä pmepñqe. ⁷ Goti Iqu henyqe huäqä äwunätä itñqä-qae, hiqä hanj-iqä äki-äkitaninjä qundqändqä ipu

* 5:5 Quamä-pmeqä 3:34

ämenŋuwi, Goti Iqueä hipa iqinyä tnämäupŋqe. ⁸ Setänä henyqä himä-wiunqä iqu, laiyonqä enqä-pa, ämaqä hinuä äqunäqä duŋi, tä ätäütä äqiyändäutŋqä, häwaqä yänänäqŋqä ätäkitŋqä iquenqe, he wänä-wänä miqä, näwi imäkmbu, hinuä äqumbu pmapŋqe. ⁹ Inŋi he iquenyqe, hiqä quuvqä heqiyqä duŋi a yänänäqŋqä äqätpu, hinuinä mäqunquä, qŋqanä hipŋqe. Ämaqä qua äwitqutänqä-pa, quuvqe he eqiyätqänuwä-pa eqiyätqänuwi, qu-pqe tmi-tmiqä-tqe, he ämetqänuwä-pa, i metqätanŋuwiŋqe, he näqŋqä äyä etqänä.

¹⁰ Inäqe, Goti qeqä imänqeuta hinqi vqänqä Quati-qu, he Kraisi Iqutä ämuänmbiyitani, Iqueqä yänänäqŋqetä, yoqä naqetä inä ämepu, hea ique-ique pmepnuwänqä iunqä tääqä etätmakqe. He tmi-tmiqä-tqä hmbu ti meqanŋuwänŋani, Iqu Iqueqä-kiau äŋguä emäkätä, hiqä quuvqä heqiyqä imŋi yänänäqŋqä emäkätä, he hea ique-ique yänänäqŋqä tqäutŋqä emäkänä. ¹¹ Yänänäqŋqä äki-akitani, ii Iqueqä eä, hea ique-ique äwi. Ii naqä-qakuä eä, qäyä äpmetänä.

Kukŋuä yäpakiyi

¹² Nyi tuwanuä wänqä täpu, Silasi iqueä yätamäkqeta äwqiyawatqä. Quuvqä heqiyqänŋisani, iqu naqä-qakuä neqä tasi-guequ etanŋi äqunänä. Goti Iqueqä qeqä imänqeuta hinqi vqenqä näqŋqä emä, “Ii naqä-qakuänänŋiqä” ätätmiŋqä äqiyqä. Itanŋa he iu yänänäqŋqä tqäpŋqä evauqumuatätmä äqiyqä.

¹³ Ämaqä anä-himqä Bapilonä täu pmeqä, Goti Iqu he atäunüä etekqä-pa, ätekqä ii, qu henyqä winğanı, “Ne henyqä hui mimäüqä injunä” etqä, ga nyaqä ymeqä Makä iqu-pqe asä inä etqi.

¹⁴ He äminäpiyänğanı, hiqä enqä muätquapıqe, quneqä inğpıqe. Kraisi Iqutä ämuänänjuwä eeqänänjenä, Goti Iqu suqä hanä-iqä maeqä anğuanänjä pmepıqä emäkquä.

Goti Hanjuwä Iqueqä Kuknui
The New Testament in the Menya language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Menya long Niugini

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Menya

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-07-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 5 May 2021

b1d968ea-da2d-5306-b214-e238bbf38aac